

A Model of the Failure of the Color Revolution in Iran with an Emphasis on the 2009 Fitnah

Hamid Alizadeh

PhD Candidate in Cultural Strategic Management, National Defense University, Tehran, Iran
(Corresponding Author).

alizadeh_239@yahoo.com

Hosein Azadinejad

PhD Candidate in Strategic Defense Sciences, Defense Policy, National Defense University, Tehran, Iran

Abstract

The Color Revolution project and the 2009 “Fitnah” differed from other post-Islamic Revolution episodes of unrest in terms of their nature, scope, depth, alignment of domestic and foreign elements and actors, the processes and conditions prevailing in the national and transnational environment, and their effects and consequences. They imposed substantial domestic and international costs on the standing and credibility of the Islamic Revolution. The main objective of the present study is to employ the meta-synthesis method to identify the dimensions, components, and indicators of a model for the failure of the Color Revolution in Iran, with an emphasis on the 2009 “Fitnah.” To this end, the seven-stage method developed by Sandelowski and Barroso was employed. Following an initial review of scientific articles and published books addressing the subject during the period from 1378 to 1400, 14 articles and 5 books were selected for detailed examination. MAXQDA 2020 software was also used to extract the conceptual model and draw inferences from the findings. The results of the review of the research literature were classified into internal and external dimensions. The internal dimensions comprised three components social, cultural-religious, and political-security while the external dimensions comprised two components social and political-security. A total of 31 indicators were identified, and ultimately, a conceptual model of the failure of the Color Revolution in Iran, with an emphasis on the 2009 “Fitnah,” was developed.

Keywords: Soft War, Soft Overthrow, Fitnah, Color Revolution

فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی

سال پانزدهم، شماره اول (پیاپی ۵۸)، بهار ۱۴۰۴، صص. ۷۵-۱۰۴
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۵ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۸

مقاله پژوهشی

الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر

فتنه ۸۸

حمید علیزاده

دانشجوی دکترای مدیریت راهبردی فرهنگی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
Email: alizadeh_239@yahoo.com

حسین آزادی نژاد

دانشجوی دکترای علوم دفاعی راهبردی گرایش سیاست دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

چکیده

پروژه انقلاب رنگی و فتنه ۸۸ از حیث ماهیت، گستره، عمق، صف‌آرایی عناصر و بازیگران داخلی و خارجی، روند و شرایط حاکم بر محیط ملی و فراملی، آثار و پیامدها، دارای وجوه متمایز با سایر فتنه‌های پس از انقلاب اسلامی بوده و هزینه‌های گزاف داخلی و خارجی بر جایگاه و اعتبار انقلاب اسلامی وارد ساخت. هدف اصلی تحقیق حاضر، استفاده از روش فراترکیب برای شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ است که برای این منظور از روش هفت مرحله‌ای ساندلوسکی و باروسو استفاده شده و از بین مقالات علمی و کتب چاپ‌شده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۴۰۰ پیرامون موضوع مربوطه با بررسی‌های اولیه تعداد ۱۴ مقاله و ۵ کتاب برای مطالعه دقیق‌تر، انتخاب و به‌منظور استخراج الگوی مفهومی و استنتاج از نتایج نیز از نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰ استفاده شد. نتایج حاصل از بررسی ادبیات تحقیق در قالب ابعاد داخلی و خارجی که شامل ۳ مؤلفه اجتماعی، فرهنگی-مذهبی و سیاسی-امنیتی برای ابعاد داخلی و ۲ مؤلفه اجتماعی و سیاسی-امنیتی برای ابعاد خارجی و تعداد ۳۱ شاخصه احصا و در نهایت الگوی مفهومی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ استخراج گردید.

کلیدواژه‌ها: جنگ نرم، براندازی نرم، فتنه، انقلاب رنگی

دانشگاه عالی دفاع ملی ♦ پژوهشکده مطالعات راهبردی و امنیت ملی / فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی

<https://smsnds.sndu.ac.ir/> E-ISSN: 2980-8413

صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و بیانگر دیدگاه دانشگاه عالی دفاع ملی نیست.

مقدمه

در کالبدشکافی انقلاب‌ها می‌توان به مؤلفه‌هایی نظیر دگرگونی بنیادین و ساختاری، رهبری، حضور توده‌های مردم در انقلاب، تغییر نهادها، جابه‌جایی نخبگان، خشونت و بی‌نظمی اشاره نمود که انقلاب اسلامی ایران، یکی از مصادیق آن و از رخداد‌های بی‌نظیر دوران معاصر و فجر جدیدی در تاریخ بشریت است. حضرت امام خمینی^(ره) می‌فرمایند: «این پیروزی انقلاب ما، پیروزی بود که به برکت اسلام و گرایش به اسلام و با فریاد الله اکبر به دست آمد» (دهشیری، ۱۳۷۷)، همچنین شهید مطهری^(ره) در کتاب «پیرامون انقلاب اسلامی» می‌فرمایند: «در میان این کودتاها و شبه انقلاب‌ها، انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب به تمام معنی واقعی است که درواقع اگر قرار باشد نظیری برای آن پیدا کنیم شاید بتوانیم انقلاب صدر اسلام را مثال بزنیم ماهیت انقلابی این انقلاب، از بسیاری از انقلاب‌های اصیل در تاریخ اصیل‌تر است».

در سال‌های اخیر تلاش برای براندازی نرم با استفاده از انقلاب‌های رنگی - نمونه مصنوعی، دست‌ساز و تقلبی از انقلاب واقعی - در کشورهای مختلف توسط قدرت‌های غربی مورد استفاده قرار گرفته و مشخصاً آمریکایی‌ها از جنگ ترکیبی برای غلبه بر حکومت‌های مخالف خود بهره برده و موفق شده‌اند با استفاده از این روش حاکمیت سیاسی برخی کشورهای هدف غیرهمسو را با کم‌ترین هزینه، به صورت هدفمند و برنامه‌ریزی شده با ابزارهای نرم تغییر دهند. درواقع این شکل براندازی، مبتنی بر نظریه «براندازی نرم» بوده و به «انقلاب رنگی»، «گلی» یا «مخملی» معروف شده است. لازم به ذکر است که جنگ ترکیبی، جنگی است که دشمن با ترکیب ابزارهای متعارف، نامنظم و ناهمگون، از همه ابزارهای در دسترس دیپلماتیک، نظامی، اقتصادی، سیاسی و... برای ایجاد بی‌ثباتی در کشور هدف استفاده می‌کند (کلانتری، ۱۳۹۶).

رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۳۸۹/۸/۲ در جمع اساتید و طلاب نخبه حوزه علمیه قم می‌فرمایند: «شواهد و قرائن فراوان اثبات می‌کند، حوادثی که گاه در کشور رخ می‌دهد ازجمله حوادث سال ۷۸ و فتنه ۸۸ از نتایج برنامه‌ریزی‌های میان‌مدت و بلندمدت

دشمن است.» «مایکل لدین، نومحافظه کار مشهور آمریکایی و از نظریه پردازان مؤسسه امریکن انتر پرایز زمانی گفته بود «بیست میلیون دلار به من بدهید تا انقلابی را که می‌خواهید در ایران راه بیندازم» وی سپس در مقاله‌ای تحت عنوان «سریع‌تر لطفاً» ادعا کرده بود یک غرب متحد می‌تواند آن کاری را با ایران انجام دهد که قبلاً برای اوکراین، گرجستان، هائیتی، نیکاراگوئه، ونزوئلا و شیلی انجام داده است» (نائینی، ۱۳۹۱: ۴۳۷) به‌طور قطع و یقین کالبدشکافی عمیق و آشکار کردن ابعاد این حادثه پیچیده که به نام فتنه ۸۸ معروف شده نیازمند گذر زمان و گذشت سال‌ها بلکه دهه‌ها و انتشار اسناد محرمانه و خاطرات برخی متصدیان داخلی و خارجی آن است.

تاکنون مطالعات گسترده‌ای در رابطه با انقلاب رنگی و شکست فتنه ۸۸ در ایران صورت گرفته، اما فقدان یک الگو، محقق را بر آن داشت تا با مطالعه فراترکیب به بررسی مطالعات کیفی که در این زمینه انجام گرفته است، بپردازد و با تحلیل آن‌ها به توصیف ارتباط میان مطالعات صورت گرفته در ایران به شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های الگوی شکست انقلاب رنگی با تأکید بر فتنه ۸۸ بپردازد و در نهایت یک الگوی مفهومی از شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ ارائه نماید تا بتوان به این پرسش پاسخ داد که چرا انقلاب رنگی و فتنه ۸۸ در ایران با وجود صرف هزینه‌های گزاف توسط دشمنان و به‌کارگیری همه عده و عده خود، با شکست روبه‌رو شد؟

بنابراین دغدغه محققین شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های الگوی شکست انقلاب رنگی با تأکید بر فتنه ۸۸ بوده و می‌خواهد بگوید که الگوی مفهومی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ کدام است؟

هدف: دستیابی به الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ بوده که با وجود صرف هزینه‌های گزاف توسط دشمنان و به‌کارگیری همه عده و عده خود طراحی گردیده است. این تحقیق چون به‌صورت اکتشافی الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ را استخراج می‌نماید، از تعیین متغیر وابسته و مستقل حذر شده و همچنین فاقد فرضیه است. در ضمن این تحقیق در قلمرو زمانی سال ۱۳۸۸ و در قلمرو مکانی

جمهوری اسلامی ایران انجام شده و نتایج حاصل از این تحقیق می‌تواند برای خنثی نمودن توطئه‌های دشمنان در سپهر سیاسی آینده انقلاب اسلامی راه‌گشا باشد.

۱. پیشینه پژوهش

پور سعید (۱۳۸۷)، در مقاله‌ای با عنوان «امکان و امتناع انقلاب رنگی در جامعه ایرانی» اقدام به بررسی ساختار سیاسی نظام جمهوری اسلامی و شیوه‌های عمل آن در محیط اجتماعی ایران می‌پردازد و بیان می‌کند که ممکن است به دلیل وجود برخی شرایط امکان، در جامعه و نظام سیاسی، شاهد برپایی برخی جنبش‌های اجتماعی باشیم که هدف آن‌ها تغییر نظام از طریق انقلاب رنگی است، اما در مقابل، وجود برخی شرایط امتناع، در سطح سیاسی و همچنین جامعه ایرانی، پیروزی این انقلاب را ناممکن و تحقق اهداف آن را ممتنع می‌کند. در این چهارچوب، شرایط امکان را برشمرده و در ادامه شرایط امتناع را به وجود برخی ساختارهای فرا انتخاباتی، تسلط گفتمانی جمهوری اسلامی ایران در برابر گفتمان‌های رقیب، روح بیگانه‌ستیزی در میان قاطبه مردم و مقابله با جنبش‌های اعتراضی از طریق پاد جنبش‌های اجتماعی به وسیله جمهوری اسلامی برمی‌شمارد.

فکری، اینانلو و میکائیلی (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان «امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران» به این موضوع می‌پردازد که آیا در ساختار سیاسی و اجتماعی ایران امکان وقوع انقلاب رنگی وجود دارد یا خیر؟ سپس با تحلیل ساختار سیاسی-اجتماعی ایران و ذکر دلایلی هفت‌گانه به این نتیجه می‌رسد که انقلاب رنگی در ایران امکان ندارد که عبارت‌اند از: تفاوت فضای سیاسی ایران، تفاوت وضعیت احزاب در ایران، حمایت نکردن از ایده انقلاب رنگی در داخل، ناتوانی برای بسیج مردم، قدرتمندتر بودن نظام سیاسی و عدم اتحاد و انسجام مخالفان.

اشرافی (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی زمینه‌ها، علل و امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران» به بررسی موانع، چالش‌ها و محدودیت‌های پیش روی موفقیت انقلاب رنگی در ایران پرداخته است و به یازده مورد به صورت کلی اشاره نموده که عبارت‌اند از: رهبری،

وحدت مردم، فقدان زمینه‌های انقلاب رنگی در ایران، وجود نهادهای حمایتی مثل بسیج و سپاه، عدم حمایت نخبگان، احزاب سیاسی و جنبش‌های دانشجویی، عدم توانایی احزاب برای سازمان‌دهی مردم، عدم حمایت مردم از خط فکری رهبران انقلاب رنگی، شعور سیاسی بالای جامعه مدنی در ایران، قدرت بالای داخلی و خارجی ایران، وجود نیروهای اطلاعاتی و امنیتی و نظامی، عدم انسجام و اتحاد مخالفان در خارج از ایران.

نائینی (۱۳۸۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان «مقدمه‌ای بر روش‌شناسی انقلاب‌های رنگی» سعی دارد تا این پدیده را به لحاظ مفهومی، ویژگی، ابعاد و روش، معرفی نماید همچنین می‌کوشد تا برای تبیین مصداقی بحث، نحوه وقوع انقلاب را در برخی کشورها و کاربرد الگو را در ایران تشریح کند و در نهایت، شش مورد از علل ناکامی الگوی انقلاب رنگی در ایران را ذکر می‌کند که عبارت است از: نقص الگو، رهبری بصیر و هوشیار، پشتوانه اجتماعی نظام، رابطه دولت و ملت در ایران، پیشینه منفی آمریکا و انگلیس، نبود وحدت در همراهان داخلی توطئه فروپاشی از درون.

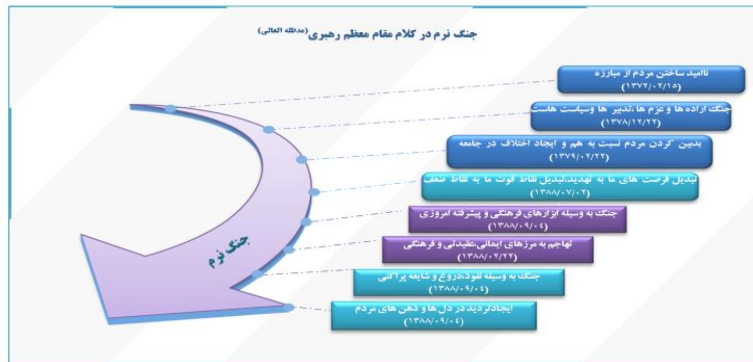
«جنگ نرم»^۱: جنگ نرم که در مقابل جنگ سخت مورد استفاده قرار می‌گیرد دارای تعریف واحدی نیست. «جوزف نای»^۲ سال ۲۰۱۱ در کتاب «The Future of Power» می‌گوید: «قرن بیست و یک، ما با عصر جهانی ارتباطات روبه‌رو می‌شویم که عصر دیجیتال است آمریکا در کنار اهرم فشار اقتصادی، جنگ نرم را با استفاده از رسانه‌های دیجیتال علیه ایران استفاده می‌کند ما به جای استفاده از زور و قدرت سخت، باید از طریق ایجاد جاذبه، نه اعمال زور و کیفر اقدامات خود را پیش ببریم».

محمدی و همکاران (۱۴۰۰) معتقدند جنگ نرم بدون استفاده از قدرت سخت به دنبال از پای درآوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف و عملیات روانی، تلاش‌های برنامه‌ریزی شده‌ای برای تأثیرگذاری بر نگرش و رفتار و همراه‌سازی تفکرات مخاطبان هدف است. براساس تعریفی جنگ نرم عبارت است اقدام تعمدی و برنامه‌ریزی شده که موجب دگرگونی در هویت فرهنگی، سیاسی و اجتماعی یک نظام سیاسی شده و قصد اصلی عاملان جنگ نرم

1. Soft Warfare

2. Joseph S. Nye.

تأثیر نهادن بر باورها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و انگیزش مخاطبان است (نائینی، ۱۳۹۱: ۱۹۱). رهبر معظم انقلاب اسلامی در سه دهه اخیر مهم‌ترین راهبرد دشمن علیه جمهوری اسلامی ایران را جنگ نرم معرفی نموده‌اند با بررسی بیانات ایشان مهم‌ترین کليدواژه‌های جنگ نرم در کلام مقام معظم رهبری عبارت‌اند از:

شکل ۱: جنگ نرم در کلام مقام معظم رهبری (مادله‌العالی)

«براندازی نرم»: براندازی در اصل یک اصطلاح نظامی است که در فرهنگ واژه‌های نظامی، این‌گونه آمده است: «کلیه اعمال و فعالیت‌های غیرقانونی که بر ضد مصالح یک کشور انجام می‌شود و هدف نهایی آن واژگون کردن حکومت وقت است؛ به عبارت دیگر، عملیاتی است که به منظور کاهش و از بین بردن قدرت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و روانی دشمن طرح‌ریزی و انجام می‌شود تا به تدریج یک رژیم برای سرنگون شدن آماده شود» (رستمی، ۱۳۹۷: ۱۵۴) در تعریف دیگری براندازی نرم این‌گونه تعریف شده است: «اجرای برنامه‌ای حساب‌شده، مسالمت‌آمیز و درازمدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام به منظور تغییر سامانه سیاسی یک کشور و یا ایجاد تغییر و تحول اساسی در باورهای مردم آن کشور است در شرایط کنونی، از براندازی نرم، تعبیر مختلفی شده که این واژه‌ها عبارت‌اند از: براندازی قانونی، براندازی پنهانی، براندازی خاموش، براندازی در سکوت، براندازی تدریجی، فروپاشی از درون، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی. هدف نهایی همگی این‌ها، تغییر

ارزش‌ها و در نتیجه تغییر افراد نظام حاکم با شیوه‌ها و شگردهای مسالمت‌آمیز با به‌کارگیری ابزارهای گوناگون است». (خسروی و بیات، ۱۳۸۹: ۵۷)

انقلاب رنگی یا مخملی: انقلاب رنگی یا مخملی که به‌عنوان یک مدل برای «گذار به دموکراسی غربی» در کشورهای اروپای شرقی و مرکزی رخ داد «یکی از مصادیق جنگ نرم و براندازی نرم بوده که با بهره‌گیری از روش‌های نرم‌افزارانه باعث تغییر و جابه‌جایی نظام سیاسی مورد نظر شده و غالباً این اقدام با استفاده از رسانه و سازمان‌های مردم‌نهاد برانداز و مورد حمایت دولت‌های غربی و در ثقل زمانی انتخابات انجام می‌گردد بدین‌صورت که با اعلام تقلب در انتخابات از سوی مخالفان دو هدف عمده ابطال انتخابات و برگزاری مجدد آن با حضور ناظرین بین‌المللی پیگیری می‌گردد و از این طریق از یک نظام سیاسی یا دولت مستقر، اعتماد زایی و مشروعیت‌زدایی می‌شود» (نائینی، ۱۳۹۱: ۱۶۸).

فتنه: فتنه از ماده فتن و اصل فتن به معنی داخل کردن و گداختن طلا در آتش است تا خالص از ناخالص و خوب از بد آشکار شود (راغب اصفهانی، ۱۳۶۹: ۹). فتنه یک واژه دینی بوده که در این کاربرد فتنه نوعی ترسیم وضعیت سیاسی-اجتماعی در یک کشور و نظام سیاسی است که فتنه گران بانفوذ در مراجع قدرت سیاسی-مذهبی مطامع خود را با ارتباط و زد و بند با بیگانگان تحصیل می‌کنند و مطالبات به‌ظاهر دینی را با شعارهای واقع‌نما و اهداف شوم و باطل خود را پیگیری می‌کنند (امامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۹). مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در تاریخ ۱۳۸۸/۱۰/۲۹ می‌فرمایند: «فتنه معنایش این است که یک عده‌ای بیایند با ظاهر دوست و باطن دشمن وارد میدان شوند، فضا را غبارآلود کنند، در این فضای غبارآلود، دشمن صریح بتواند چهره خودش را پنهان کند، وارد میدان شود و ضربه بزند».

۲. چهارچوب نظری پژوهش

نظریه جین شارپ یا انقلاب رنگی: «اعتقاد بنیادین جین شارپ این است که هر ساختار قدرتی مبتنی است بر فرمان‌بری اطاعت‌کنندگان از دستورات حاکمان یا حاکم، از این‌رو اگر اطاعت‌کنندگان فرمان نبرند، رهبران قدرتی نخواهند داشت جین شارپ در کتاب «از

دیکتاتوری تا دموکراسی»، راه‌های مبارزه با اقتدار را در تاریخ تحولات سیاسی به دو دسته «راه خشونت‌آمیز» و «راه غیر خشونت‌آمیز» تقسیم کرده و راه دوم که در زمان انتخابات اتفاق می‌افتد را مدنظر قرار می‌دهد و چهار قدم اصلی را ذکر می‌کند که اولاً اراده، اعتماد به نفس و مهارت‌های مربوط به مقاومت در مردم تحت ستم تقویت شود؛ ثانیاً گروه‌های اجتماعی مستقل و سازمان‌های ویژه مردم تحت ستم ایجاد و تقویت شود، ثالثاً نیروی داخلی قدرتمندی ایجاد شود و در نهایت طرح راهبردی خردمندانه‌ای برای کسب آزادی طراحی شده، با مهارت اجرا شود» (امامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۵).

نظریه هانتینگتونی: «نظریه هانتینگتونی یکی از رهیافت‌های فروپاشی از درون و براندازی نرم است. او در کتاب «موج سوم دموکراسی» پیشنهاد داده که بهترین روش برای دموکراتیزه کردن کشورهای غرب آسیا استحاله فرهنگی است. این رهیافت در کاربرد شیوه‌ها و فنون نرم‌افزارانه برای فروپاشی از درون، با رهیافت جین شاری هم‌پوشانی‌هایی دارد. وجه افتراق رهیافت هانتینگتونی با جین شاری در این است که در رهیافت جین شاری تمرکز اصلی بر انتخابات است و مفروض این است که چون گزینه‌ی هواخواه لیبرالیسم رأی نخواهد آورد، با اعلان نتایج انتخابات، معارضه آشکار با نظام موجود با مانور جمعیتی شروع و با متهم کردن نظام موجود به تقلب در انتخابات، پروژه مشروعیت‌زدایی انجام می‌شود. درحالی‌که در رهیافت هانتینگتونی پروژه استحاله از درون انجام می‌گیرد» (نائینی، ۱۳۹۱: ۳۹۱).

نظریه رابرت هلوی: نظریه وی بر این مبنا قرار دارد که اگر منابع قدرت رژیم را از آن سلب کنیم رژیم مفروض بدون خشونت فرو خواهد پاشید وی در کتاب «مبارزه عاری از خشونت» بخشی از دستورالعمل‌های خود را تبیین نموده است. وی منابع قدرت یک نظام را در شش سطح تشریح نموده که عبارت‌اند از: «اقتدار مبتنی بر مشروعیت»، «منابع انسانی»، «مهارت‌ها و دانش‌ها»، «تحریم‌ها»، «عوامل پنهان و ناملموس قدرت» و «منابع مالی و مادی قدرت» به‌عنوان منابع قدرت یک نظام نام‌برده می‌شود و تأکید می‌کند برای جلوگیری از اراده جمعی برای مبارزه با نظام باید این منابع قدرت را مدیریت و به نفع خود اداره کرد و در نهایت می‌گوید باید نیروهای نظامی و امنیتی مدافع نظام را به‌عنوان حامیان حکومت از آن

جدا کرد تا در کنار تضعیف عوامل شش‌گانه فوق‌الذکر فروپاشی اتفاق بیفتد» (امامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۹).

نظریه برایان مارتین: «وی در کتاب خود تحت عنوان «دفاع اجتماعی، دگرگونی اجتماعی» ضمن بررسی نمونه‌های تاریخی مبارزات بدون خشونت، از جمله الگوی امام خمینی (ره) در انقلاب اسلامی ایران ضمن اعتقاد به براندازی ارتش، معتقد است برای پیروزی در مبارزات عاری از خشونت، انحلال ارتش کافی نیست بلکه باید نیروهای مسلح و امنیتی را نیز برانداخت زیرا وفاداری سربازان رژیم را مانعی برای براندازی می‌داند» (امامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳۰).

چرایی انقلاب رنگی در ایران: از آغاز پیروزی انقلاب اسلامی، دشمنی با نظام جمهوری اسلامی و براندازی آن مطرح بوده و آمریکایی‌ها در این راه از هیچ اقدامی فروگذار نکرده‌اند و از دهه دوم انقلاب، جهت حرکت‌های تخریبی و براندازانه خود را به‌سوی پروژه‌های نرم‌افزاری تغییر دادند؛ اما از دهه سوم و به‌طور مشخص از تیر ۱۳۷۸ به بعد، این رویکرد وارد مرحله جدیدی شد غائله‌ها و فتنه‌هایی که هرروز بر تنوع، گستره و پیچیدگی آن افزوده شده است. این پروژه‌ها اولاً تهی سازی نظام از اصول و ارزش‌های حاکم بر جامعه دینی و انقلابی ایران و ثانیاً گسترش ناامنی و بی‌ثباتی در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بوده است. پروژه بی‌ثبات‌سازی، در حقیقت، یکی از روش‌ها و راهکارهای جنگ نرم یا مبارزه بدون خشونت است که در دستور کار غرب و آمریکایی‌ها قرار گرفته است و نمونه ارتقا یافته آن را می‌توان در فتنه سال ۸۸، مشاهده کرد.

در ادامه و پس از بررسی منابع موجود به ۱۲ مورد از مهم‌ترین دلایل تلاش غرب، برای انقلاب رنگی در ایران اشاره می‌گردد:

۱. آثار شگرف انقلاب اسلامی، در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی در عرصه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی برخلاف منافع غرب و آمریکا.
۲. رویکرد و عملکرد انقلاب اسلامی در دفاع از مظلوم و مبارزه با ظالم.
۳. پیروزی انقلاب اسلامی و الهام‌بخشی به جنبش‌های عدالت‌خواهانه در جهان و ایجاد

۳. موج بیداری و الگوهای ایستادگی به‌ویژه در منطقه غرب آسیا.
۴. پیروزی انقلاب اسلامی، نقطه عطف و سرآغازی بر روند تاریخ تحولات معاصر ایران و جهان برخلاف منافع غرب و آمریکا.
۵. تحمل شکست‌های پی‌درپی در حوزه جنگ سخت و اذعان به ناکارآمدی این سیاست در سرنوشتی نظام جمهوری اسلامی. (امامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۳۰).
۶. ناکامی و ناامیدی از سیاست استحاله نظام.
۷. افزایش جایگاه و نفوذ جمهوری اسلامی ایران در منطقه غرب آسیا.
۸. ارزیابی غرب از وجود زمینه‌های فکری در برخی از شخصیت‌های هم‌سو با آن‌ها.
۹. موفقیت انقلاب رنگی در برخی از کشورهای آسیای میانه و قفقاز.
۱۰. وجود زمینه‌های انقلاب رنگی در زمان انتخابات (عبدوس و افتخاری، ۱۳۹۰: ۲۲۲).
۱۱. مشکلات اقتصادی و افزایش فاصله طبقاتی در جامعه ایران و نارضایتی مردم از این موضوع.
۱۲. ارزیابی غرب مبنی بر کاهش محبوبیت رهبری در ایران، انزوای روحانیت و نیروهای انقلابی. (پور سعید، ۱۳۹۰: ۱۲۳).

۳. روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نوع مطالعات کیفی و کاربردی بوده و از روش فراترکیب استفاده شده است به‌طورکلی، مطالعات کیفی غالباً باهدف پاسخ‌گویی به چرایی و چگونگی پدیده خاص یا تجربیات انسانی انجام می‌شود. شواهد حاصل از ترکیب مطالعات کیفی می‌تواند بینش عمیقی از یک پدیده مورد مطالعه را ارائه نماید و باعث تکمیل یافته‌های حاصل از بررسی‌های نظام‌مند شود و در حقیقت مطالعات کیفی همچون فراترکیب تمایل به اکتشاف و بالا بردن آگاهی نسبت به یک پدیده از طریق ادغام چندین مطالعه کیفی مرتبط دارند. روش فراترکیب شامل خلاصه‌ای ساده از یافته‌های مطالعات نبوده، بلکه در راستای مفهوم‌سازی مجدد یافته‌ها بوده و خروجی این مطالعات می‌تواند باعث تولید نظریه‌های جدید و توسعه الگوهای

مفهومی گردد (رینگ، چپسن و ریتچی، ۲۰۱۱). به منظور انجام روش فراترکیب در مطالعه حاضر از روش شناخته شده «ساندلوسکی و باروسو»^۱ (۲۰۰۶) در زمینه تحقیقات فراترکیب استفاده شده است که به نسبت سایر روش های موجود نتایج بهتری را ارائه می دهد. این روش شامل هفت مرحله است که عبارت اند از: ۱. تعیین هدف ۲. مطالعه نظام مند ادبیات پیشین ۳. بررسی و انتخاب منابع متناسب با موضوع تحقیق ۴. استخراج اطلاعات از منابع ۵. تحلیل و ترکیب یافته های برگرفته از مطالعات ۶. پایش کیفیت داده ها و ۷. ارائه یافته ها. در ادامه هریک از مراحل مذکور مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای و با استفاده از ابزار فیش برداری بوده است که هدف اصلی تحقیق حاضر استفاده از روش فراترکیب به منظور شناسایی ابعاد، مؤلفه ها و شاخصه های الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ و رسیدن به یک الگوی مفهومی است. در مرور نظام مند مطالعات و روش فراترکیب، نتایج جامع از یک موضوع خاص از طریق ترکیب نتایج مطالعات پیشین حاصل می شود. در واقع برای پیاده سازی روش فراترکیب، ابتدا باید واژگان کلیدی مشخصی که در مجلات و پایگاه های داده علمی جست و جو شده اند مشخص شوند، بنابراین نتایج حاصل از این بررسی در قالب واژگان کلیدی جدول (۱) نشان داده شده است:

جدول ۱: واژگان کلیدی تحقیق

ردیف	واژگان کلیدی در کتب و مقالات علمی
۱	انقلاب رنگی
۲	فتنه ۸۸
۳	براندازی نرم
۴	کودتای مخملی

1. Sandelowski, & Barroso.

پس از مشخص نمودن واژه‌های کلیدی برای جمع‌آوری اطلاعات از داده‌های پایگاه‌های داخلی همچون پایگاه مجلات تخصصی نور (Noormags.ir)، پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID.ir)، مقالات علمی کنفرانس و ژورنال سیویلیکا (Civilica.ir)، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (ensani.ir)، پایگاه کتابخانه ملی ایران (Nlai.ir)، پایگاه خانه کتاب و ادبیات ایران (Ketab.ir)، پایگاه خبرگزاری دفاع مقدس (Defapress.ir) و پایگاه (bookroom.ir) استفاده شد. پس از بررسی‌ها و پالایش مقالات علمی در پایگاه‌های مختلف و کتب مربوطه، تعدادی از منابع رد شده و درروش فراترکیب کنار گذاشته شدند.

منابع مطالعه شده ابتدا به‌صورت کلی و مرتبط با انقلاب رنگی بوده که این روند به‌صورت حرکت از کل به جزء ادامه پیدا کرده و نهایتاً به منابع مرتبط با فتنه ۸۸ ختم شده است. پالایه‌های مورد استفاده در پالایش مقالات و همچنین تعداد نهایی منابع برگزیده برابر مراحل ذیل اقدام شد:

مرحله اول: از مجموع مقالات علمی کنکاش شده مرتبط با انقلاب رنگی ۱۶۶ مقاله و از مجموع کتب کنکاش شده مرتبط با انقلاب رنگی ۱۱۲ عنوان مورد شناسایی و بررسی قرار گرفت.

مرحله دوم: از این تعداد مقاله و کتاب نهایتاً ۱۴ مورد مقاله و ۵ عنوان کتاب انتخاب گردید.

مرحله سوم: متون مناسب از منابع برگزیده با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با در نظر گرفتن معیارهای ورودی و خروجی انتخاب شدند که روش استخراج آن‌ها در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲: معیارهای پذیرش و عدم پذیرش مطالعات استخراج شده در تحقیق

معیارهای پذیرش
مطالعات معتبری که منتشر شده بودند
مطالعات انجام شده با استفاده از روش کیفی
مطالعات منتشر شده از سال ۱۳۷۸ تا ۱۴۰۰
مطالعات مرتبط با اهداف تحقیق

۴. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از ارزیابی اولیه نوبت به استخراج یافته‌های تحقیق و اطلاعات گزارش شده در هر یک از مقالات و کتب برگزیده براساس عنوان، نگارندگان (نام محقق)، سال انتشار، ناشر و محل انتشار و در نهایت دلایل احصایی مرتبط با اهداف تحقیق شد. در این مرحله، انتخاب نهایی مقالات و کتب با استفاده از روش تحلیل محتوا مورد بررسی قرار گرفت. تحلیل محتوا یکی از روش‌های تحلیل مطالعات کیفی است که به جمع‌بندی، توصیف و تفسیر داده‌ها کمک می‌کند. نتایج این مرحله در جداول زیر نشان داده شده است.

جدول ۳: دلایل شکست انقلاب رنگی در ایران، استخراج شده از مقالات برگزیده از سال ۱۳۷۸ تا

۱۴۰۰

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	سال انتشار	محل انتشار	دلایل احصایی
۱	«تحلیلی بر انقلاب‌های رنگی؛ چگونگی مواجهه ایران»	جهان‌بخش ایزدی	۱۳۸۵	نشریه راهبرد توسعه	انسجام ملی - فقدان رهبری واحد برای مخالفین، عدم استقبال مردم از انقلاب رنگی، تکرر در مطالبات سیاسی، تکرر در مطالبات اجتماعی، انعطاف نظام در پذیرش مطالبات صحیح مردم، نیروهای امنیتی و نظامی وفادار به انقلاب.
۲	«امکان و امتناع انقلاب رنگی در جامعه ایرانی»	فرزاد پور سعید	۱۳۸۶	نشریه مطالعات راهبردی	ساختارهای فرا انتخاباتی، تسلط گفتمانی جمهوری اسلامی ایران، روح بیگانه‌ستیزی در مردم، استفاده از پاد جنبش‌های اجتماعی برای مقابله با جنبش‌های اعتراضی
۳	«کنکاشی در مدل شبیه‌سازی شده انقلاب مخملی در ایران»	علی حسینی تاش، سیامک باقری چوکامی	۱۳۸۷	نشریه نگرش راهبردی	نبود زمینه‌های داخلی، نقش رهبری، ضعیف بودن تیم خط‌شکن برای چانه‌زنی با حکومت و هدایت مردم، متکثر و مختلف‌الوجه بودن نارضایتی‌ها، مهیا نبودن شرایط فرهنگی

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	سال انتشار	محل انتشار	دلایل احصایی
۴	«شیخ انقلاب مخملی در ایران»	علی محمد حاضری و جعفر مهدوی	۱۳۸۸	نشریه جامعه‌شناسی تاریخی	انسجام ملی، فقدان مخالفین منسجم و قدرتمند، قدرت نرم ایران در منطقه، اقتدار نظامی نظام، اقتدار سیاسی نظام، بومی‌سازی مردم سالاری، پایگاه اجتماعی نظام
۵	«مقدمه‌ای بر روش‌شناسی انقلاب‌های رنگی»	علی محمد نائینی	۱۳۸۱	نشریه مطالعات عملیات روانی	نقص الگو، رهبری بصیر، پایگاه اجتماعی نظام، رابطه مستحکم دولت و ملت، پیشینه منفی آمریکا و انگلیس، نبود وحدت در همراهان داخلی
۶	«کالبدشکافی انقلاب‌های رنگین و تأثیر آن در ایران»	محمدعلی خسروی و داوود بیات	۱۳۸۱	نشریه مطالعات روابط بین‌الملل	فرهنگ اسلامی و قرآنی، نقش ولایت فقیه، مشارکت و حضور فعال مردم
۷	«واکاوی انقلاب‌های رنگین»	قدرت الله بهرامی	۱۳۸۹	نشریه حصون	نقش ولایت فقیه، نگرش منفی مردم ایران به غرب، پایگاه مردمی نظام
۸	«کاربرد مدل جنبش اجتماعی، انقلاب رنگی و انقلاب فرا رنگی در تحلیل حوادث پس از انتخابات دهم ریاست جمهوری در ایران»	مرتضی شیرودی	۱۳۸۹	نشریه معرفت	ارزش‌های ماندگار دوران حضرت امام، نقش ولایت فقیه، ایمان و بصیرت مردم، نقش مراجع و علمای انقلابی، نقش بسیج و نیروهای مسلح، دولت پرکار و ارزشی، عنایات خداوند و امام زمان، خون شهدا و دعای خانواده‌های ایثارگر

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	سال انتشار	محل انتشار	دلایل احصایی
۹	«تحلیل مقایسه‌ای درباره انقلاب‌های رنگی»	محمد باقر خرمشاد، الهه خانی	۱۳۹۱	نشریه پژوهش‌های راهبردی سیاست	عدم حضور سازمان‌های مردم‌نهاد غربی در ایران، هویت قوی و منسجم اسلامی-شیعی، نیروهای نظامی و امنیتی وفادار، ذهنیت منفی مردم نسبت به غرب، هویت، انسجام و ریشه‌های عمیق اجتماعی نظام، پایش شکاف‌های اجتماعی، فراگیر نبودن شیوه‌های ارتباطی نو (جدید) در کشور
۱۰	«امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران»	محمد فکری، مینا اینانلو جعفر میکائیلی	۱۳۹۲	نشریه مطالعات انقلاب اسلامی	فضای سیاسی ایران، تفاوت وضعیت احزاب، شباهت انقلاب اسلامی به انقلاب رنگی، عدم استقبال مردم از انقلاب رنگی، ناتوانی مخالفان برای بسیج مردم، اقتدار نظام سیاسی ایران، عدم اتحاد و انسجام مخالفان
۱۱ و ۱۲	«بررسی زمینه‌ها، علل و امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران» «تبیین الگوی شبکه‌سازی در انقلاب‌های مخملی با تأکید بر فتنه سال ۱۳۸۸ در ایران»	مرتضی اشرافی	۱۳۹۳	نشریه مطالعات انقلاب اسلامی	نقش رهبری و ولایت فقیه، بسیج مردم وحدت ملی، فقدان زمینه‌های انقلاب رنگی، نهادهای حمایتی مردمی مثل بسیج و روحانیت، عدم حمایت نخبگان، احزاب سیاسی و جنبش‌های دانشجویی، عدم توانایی احزاب و جریان‌های سیاسی برای سازمان‌دهی مردم، عدم حمایت و همراهی مردم، شعور سیاسی بالای جامعه مدنی، قدرت نرم ایران اسلامی، نیروهای اطلاعاتی و امنیتی قدرتمند، عدم انسجام و اتحاد مخالفان.
۱۳	«بررسی تطبیقی انقلاب اسلامی ایران و انقلاب نارنجی اوکراین»	سید علی مرتضوی امامی و سارا جمالی	۱۳۹۵	نشریه حقوق ملل	فقدان زمینه‌های انقلاب رنگی، نارضایتی‌های اجتماعی متکثر، متنوع و متغیر، عدم حمایت نخبگان، احزاب سیاسی و جنبش‌های دانشجویی، عدم توانایی جریان‌های سیاسی برای بسیج و سازمان‌دهی مردم، سطح بالای شعور سیاسی مردم، قدرت نرم نظام، ناتوانی و ناکارآمدی نیروهای خارجی برای نفوذ در مردم

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	سال انتشار	محل انتشار	دلایل احصایی
۱۴	«تدابیر گفتمانی جمهوری اسلامی ایران در تفوق بر فتنه ۸۸»	سید علی مرتضوی امامی زواره، و سارا جمالی	۱۴۰۰	مطالعات حقوق شهروندی	قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، نهاد ولایت فقیه، وجود نهادهای کنترلی و نظارتی کارآمد، نفی رویکرد نگاه به بیرون (بیگانه‌ستیزی مردم ایران)، ضعف نیروهای خارجی جهت نفوذ در ایران، عدم اتحاد مخالفان ج.ا.ایران در خارج از کشور

جدول ۴: دلایل شکست انقلاب رنگی در ایران، استخراج‌شده از کتب برگزیده از سال ۱۳۷۸ تا

۱۴۰۰

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	ناشر	سال انتشار	دلایل احصایی
۱	«انقلاب‌های رنگی و انقلاب اسلامی ایران»	جعفر رشید پور و شعیب بهمن	مرکز اسناد انقلاب اسلامی ایران	۱۳۸۸	فقدان زمینه‌های انقلاب‌های رنگی، عدم حمایت نخبگان، احزاب سیاسی و جنبش‌های دانشجویی، عدم توانایی جریان‌های سیاسی برای بسیج و سازمان‌دهی مردم، عدم حمایت مردم از براندازان، شعور بالای سیاسی مردم، قدرت نرم جمهوری اسلامی، حضور نیروها امنیتی و نظامی وفادار به نظام، ناتوانی و ناکارآمدی نیروهای خارجی برای نفوذ بر عرصه‌های سیاسی و اجتماعی ایران، عدم انسجام و اتحاد مخالفان ج.ا.ایران در خارج از کشور، قدرت ایران در مناطق پیرامونی
۲	«انقلاب اسلامی در بوته آزمون، جنگ نرم بیست‌ساله و فتنه ۸۸»	منوچهر محمدی	مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر	۱۳۸۱	نقش مقام عظمای ولایت، نقش امت ولایت مدار

ردیف	عنوان	نگارنده/گان	ناشر	سال انتشار	دلایل احصایی
۳	«گذر از فتنه»	سعیدی و همکاران	حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه	۱۳۸۸	نصرت الهی، نقش رهبری الهی، نقش علما، مراجع، بزرگان دینی، نقش سپاه و بسیج، نقش دستگاه‌های امنیتی و اطلاعاتی، نقش نیروی انتظامی، نقش مساجد، هیئت‌ها و محافل مذهبی، نقش مردم، تناقضات درونی جریان فتنه
۴	اصول و مبانی جنگ نرم	علی محمد نائینی	نشر ساقی	۱۳۹۱	نقص الگو و کپی‌برداری غلط، رهبری بصیر و هوشیار، پشتوانه اجتماعی نظام، رابطه دولت و ملت در ایران، پیشینه منفی آمریکا و انگلیس در ایران، نبود وحدت در همراهان داخلی پروژه فروپاشی از درون
۵	«دایره المعارف فتنه» کتاب سوم	اسماعیلی و همکاران	مؤسسه فرهنگی-هنری صبح حضور امید	۱۳۹۳	اراده خداوند، نقش رهبری، نقش علما و مراجع، نقش سپاه و بسیج، دستگاه‌های امنیتی، اطلاعاتی، نیروی انتظامی، مساجد، هیئت‌ها و محافل مذهبی، نقش مردم در خنثی‌سازی کودتای مخملی، تناقضات درونی جریان فتنه

پس از بررسی مقالات و کتب مرتبط نسبت به کدگذاری و فراوانی هرکدام از عوامل طبق جدول ذیل اقدام شد:

جدول ۵: نتایج شناسایی و طبقه‌بندی معیارها

ردیف	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	کد منبع	فراوانی
۵	اجتماعی	انسجام ملی	۱/۴/۹/۱۱/۱۲	۵
		عدم حمایت مردم از فتنه گران	۱/۱۰/۱۱/۱۲/۱۵	۵
		نقش پررنگ مردم در خنثی‌سازی فتنه	۲/۱۶/۱۷/۱۹	۴
		متفاوت بودن مطالبات اجتماعی اقشار مختلف مردم	۱/۳/۱/۱۳	۴
		فقدان زمینه‌های اجتماعی	۳/۱۱/۱۲/۱۳/۱۵	۵

کتاب	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	کد منبع	فراوانی
	فرهنگی-مذهبی	پایگاه اجتماعی نظام	۱۵/۶/۷/۹/۱۱/۱۲/۱۸ ۴	۸
		نصرت الهی	۱/۱۴/۱۶/۱۷/۱۸/۱۹ ۳/۵/۶/۷/۸/۱۱/۲	۱۲
		نقش رهبری بصیر و هوشیار (ولایت فقیه)	۸/۱۷/۱۹	۳
		پشتوانه دینی و مذهبی انقلاب	۱۷/۱۹/۱۷/۸/۱۹/۸	۶
		فرهنگ اسلامی و قرآنی انقلاب	۶/۹	۲
		مکتب، ارزش‌ها و اصول خط حضرت امام (ره)	۸	۱
		فرهنگ اسلام ناب محمدی	۳	۱
	سیاسی-امنیتی	قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران	۱/۱۲/۱۳/۱۴/۱۰/۱۵ ۲/۴/۱	۸
		پذیرش مطالبات صحیح مردم	۱	۱
		عدم اتحاد و انسجام مخالفان داخلی	۱/۱۱/۱۲/۱۴/۱۵/۱۸ ۳/۵/۰	۸
		ساختارهای فرا انتخاباتی	۲	۱
		تناقضات درونی جریان فتنه	۱۷/۱۹	۲
		روح بیگانه‌ستیزی مردم	۲/۱۴	۲
		وحدت کلمه دولت و ملت	۵/۸/۱۸	۳
		توانمندی نیروهای نظامی و امنیتی	۱/۱۷/۱۷/۱۹/۱۹/۱۹ ۴/۸/۱۱/۱۲/۱۴/۱۵/۷ ۱/۹/	۱۴
		اقتدار سیاسی نظام برگرفته از مردم‌سالاری دینی	۴/۱۰	۲
		حضور با بصیرت مردم در صحنه	۴/۱۰/۱۱/۱۲/۱۳/۱۵	۶
		عدم حمایت نخبگان و احزاب سیاسی	۱۱/۱۲/۱۳/۱۰/۱۵	۵
	اجتماعی-سیاسی-امنیتی	عدم حضور و فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد غربی در ایران	۹	۱
		فقدان پایگاه اجتماعی برای غربی‌ها در ایران	۱۵	۱
		فقدان مخالفین منسجم و قدرتمند	۱/۴	۲
		نامناسب بودن الگوی انقلاب رنگی برای اجرا در ایران	۵/۱۸	۲
		ذهنیت منفی مردم نسبت به خوی استکباری غرب	۵/۷/۹/۱۸	۳

کد منبع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	فرآوانی
۱۳/۱۴/۱۵	فقدان نفوذ سیاسی مخالفین خارج نشین در مردم ایران		۳
۱۴/۱۵	انشقاق بین مخالفین خارج نشین		۲
۱۰	ناتوانی مخالفین خارج نشین برای تحریک مردم علیه نظام		۱

تحلیل و ترکیب یافته‌های برگرفته از مطالعات: ترکیب و ادغام یافته‌ها باعث می‌شود که محقق بتواند روابط غالب میان یافته‌ها را درک و موارد و مطالب متناقض را در رابطه با موضوع احصا نماید. در این راستا، به‌منظور بررسی روایی محتوایی به شکل کمی، از شاخص روایی محتوا (CVR) به‌صورت تجمیع امتیازات ضرورت برای هر یک از موضوعات استفاده شد سپس به‌منظور انجام شاخص روایی محتوا از ۱۰ نفر از دانشجویان دوره دکتری، درخواست شد تا هر موضوع را براساس طیف دوقسمتی «سودمند است» «سودمند نیست» سپس پاسخ‌ها مطابق فرمول زیر بررسی و در جدول زیر آورده شد:

$$CVR : (NE - \frac{N}{2}) / \frac{N}{2}$$

NE (تعداد کسانی که گفته‌اند سؤال سودمند است) و N (هم کل خبرگان)

جدول ۶: میزان ضریب روایی C_{vi}, C_{vr}

خارجی		داخلی			بُعد
سیاسی - امنیتی	اجتماعی	سیاسی - امنیتی	فرهنگی - مذهبی	اجتماعی	عنوان مؤلفه
۱	۹/۱	۹/۱	۱	۱	میزان CVR
پذیرش	پذیرش	پذیرش	پذیرش	پذیرش	نتیجه
۱	۱	۱	۱	۱	میزان c_{vi}
پذیرش	پذیرش	پذیرش	پذیرش	پذیرش	نتیجه

کنترل کیفیت داده‌ها: در تحقیق حاضر، سعی شد تا از منابع علمی معتبر براساس معیارهای ورودی و خروجی استفاده شود. در مرحله دوم، مطالعات بااعتبار علمی ناکافی با استفاده از روش فراترکیب کنار گذاشته شدند و به همین ترتیب، روایی محتوا مورد تأیید قرار گرفت و در نهایت، از آلفای کرونباخ به منظور ارزیابی کیفیت، اعتبار پایایی استفاده شد. پایایی یا قابلیت اعتماد نشانگر آن است که تا چه اندازه ابزار اندازه‌گیری ویژگی‌های باثبات آزمودنی و یا ویژگی‌های متغیر و موقتی آن را می‌سنجد. یکی از شیوه‌های رایج به منظور سنجش ضریب قابلیت اعتماد (پایایی) استفاده از روش آلفای کرونباخ است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسش‌نامه به کار می‌رود. (خلیلی‌شورینی، ۱۳۹۱: ۲۲۸).

$$r_{\alpha} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S^2 K}{\sum S_t^2} \right]$$

ضریب آلفای کرونباخ یک نوع ضریب پایایی است که نشان می‌دهد چگونه اجزای یک مجموعه به نحو مناسب به یکدیگر هم‌بسته شده‌اند. هرچه آلفای کرونباخ به یک نزدیک‌تر باشد پایایی بیشتر است. K تعداد سؤال‌های پرسش‌نامه، $S^2 K$ واریانس پاسخ همه‌ی آزمودنی‌ها به سؤال K ام، $S^2 t$ واریانس جمع نمره‌های هر پاسخ‌گو و r_{α} باید از ۰/۷۵ بیشتر باشد تا پایایی پرسش‌نامه تأیید گردد (خلیلی‌شورینی، ۱۳۹۱: ۲۲۸). در این تحقیق برای محاسبه پایایی یا هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید، به‌طور کلی مقدار آلفای کم‌تر از ۰/۶ غیرقابل قبول، آلفای ۰/۷ تا ۰/۸ خوب، ۰/۸ تا ۰/۹ خیلی خوب و آلفای بالاتر از ۰/۹ بیانگر پایایی عالی ابزار سنجش است.

پایایی پرسش‌نامه برابر خروجی نرم‌افزار اعداد زیر به دست آمد که همگی بالاتر از ۰/۷ است. بنابراین پرسش‌نامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار است.

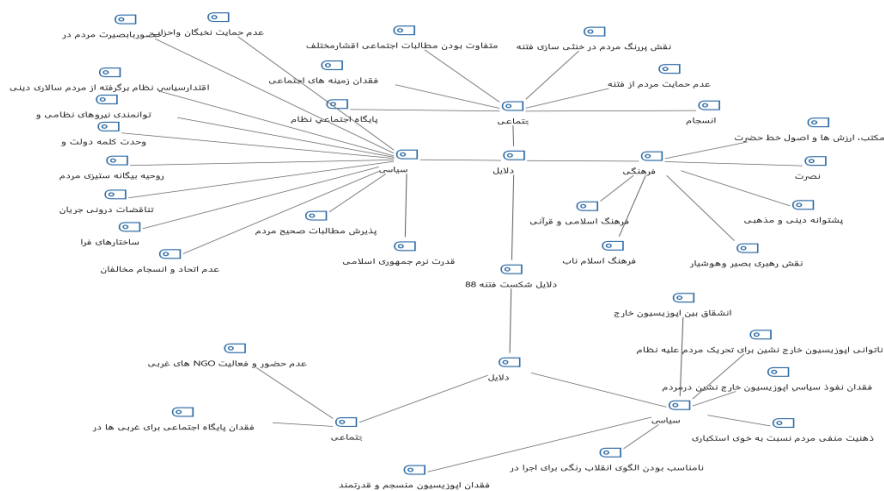

جدول ۷: محاسبه پایایی پرسش‌نامه

ردیف	بعد	تعداد سؤالات	آلفای کرونباخ
۱	عوامل داخلی	۲۳	۰/۸۹۹
۲	عوامل خارجی	۸	۰/۹۶۱

۴-۱. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

با توجه به این‌که هدف این تحقیق شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ است، هر یک از این کدها در گروه خاصی جانمایی شده ابعاد مطالعه که ابعاد داخلی و خارجی، شامل سه مؤلفه اجتماعی، فرهنگی-مذهبی و سیاسی-امنیتی برای ابعاد داخلی و ۲ مؤلفه اجتماعی و سیاسی-امنیتی برای ابعاد خارجی و تعداد ۳۱ شاخصه هستند، تعیین‌شده و در بخش‌هایی از روش فراترکیب، داده‌ها برای تجزیه و تحلیل در نرم‌افزار «مکس کیودا» ۲۰۲۰ رونویسی و وارد شدند که از طریق آن، کدها و زیر کدها طبقه‌بندی و دسته‌بندی‌های نهایی در قالب الگوی استخراج‌شده از بررسی مطالعات پیشین، ارائه شد که در شکل (۲) نشان داده‌شده است.

شکل ۲: الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتیجه پاسخ به سؤال اصلی تحقیق: الگوی شکست انقلاب رنگی در ایران با تأکید بر فتنه ۸۸ کدام است؟

تقابل و رویارویی جبهه حق و باطل به بلندای تاریخ بشریت بوده و به‌طورقطع و یقین فتنه ۸۸ آخرین رویارویی جبهه باطل و تمدن استکباری غرب با ایران اسلامی نخواهد بود و تا زمانی که انقلاب اسلامی در صراط مستقیم و همان آرمان‌های بلند اسلام عزیز و حضرت امام (ره) و به تعبیر رهبر معظم انقلاب در بیانیه گام دوم، همان نظریه نظام انقلابی را دنبال نماید، تقابل جبهه غربی، عبری و عربی با انقلاب اسلامی، چه از نوع سخت‌افزارانه و چه نرم‌افزارانه ادامه داشته، بلکه جدی‌تر هم خواهد شد.

بنابراین شکست جبهه باطل که در فتنه ۸۸ به رهبری ولی فقیه زمان حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با همراهی جامعه ولایی به وقوع پیوست دلایل متعددی دارد و می‌توان آن را مهم‌ترین دستاورد، بعد از انقلاب بزرگ ۱۳۵۷ به رهبری ولی فقیه زمان حضرت امام (ره) و در کنار جامعه ولایی آن روز دانست.

که ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های این الگو به شرح ذیل است:

❖ ابعاد داخلی: شامل ۳ مؤلفه اجتماعی، فرهنگی-مذهبی و سیاسی-امنیتی

۱. مؤلفه اجتماعی: با شاخصه‌های انسجام ملی، عدم حمایت مردم از فتنه‌گران، نقش پررنگ مردم در خنثی‌سازی فتنه، متفاوت بودن مطالبات اجتماعی اقشار مختلف مردم، فقدان زمینه‌های اجتماعی و پایگاه اجتماعی نظام.

۲. مؤلفه فرهنگی-مذهبی: با شاخصه‌های نصرت الهی، نقش رهبری بصیر و هوشیار (ولایت فقیه)، پشتوانه دینی و مذهبی انقلاب، فرهنگ اسلامی و قرآنی انقلاب، مکتب، ارزش‌ها و اصول خط حضرت امام (ره)، فرهنگ اسلام ناب محمدی.

۳. مؤلفه سیاسی-امنیتی: با شاخصه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، پذیرش مطالبات صحیح مردم، عدم اتحاد و انسجام مخالفان داخلی، ساختارهای فرا انتخاباتی، تناقضات درونی جریان فتنه، روح بیگانه‌ستیزی مردم، وحدت کلمه دولت و ملت،

توانمندی نیروهای نظامی و امنیتی، اقتدار سیاسی نظام برگرفته از مردم‌سالاری دینی، حضور با بصیرت مردم در صحنه، عدم حمایت نخبگان و احزاب سیاسی.

❖ ابعاد خارجی: شامل ۲ مؤلفه اجتماعی و سیاسی-امنیتی

۱. مؤلفه اجتماعی: با شاخصه‌های عدم حضور و فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد غربی در ایران، فقدان پایگاه اجتماعی برای غربی‌ها در ایران.

۲. مؤلفه سیاسی-امنیتی: با شاخصه‌های فقدان مخالفین منسجم و قدرتمند، نامناسب بودن الگوی انقلاب رنگی برای اجرا در ایران، ذهنیت منفی مردم نسبت به خوی استکباری غرب، فقدان نفوذ سیاسی مخالفین خارج نشین در مردم ایران، انشقاق بین مخالفین خارج نشین، ناتوانی مخالفین خارج نشین برای تحریک مردم علیه نظام.

۱-۵. پیشنهادهای پژوهش

رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۹ می‌فرمایند: «جهاد تبیین یک فریضه است. جهاد تبیین یک فریضه‌ی قطعی و یک فریضه‌ی فوری است و هرکسی که می‌تواند باید اقدام کند». با توجه در اولویت بودن جنگ نرم توسط دشمن به‌خصوص در دو دهه اخیر، پیشنهاد می‌گردد مطالبات ولایت در حوزه «جهاد تبیین» توسط نهادهای دولتی و غیردولتی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و دینی در بین مردم ترویج و تبدیل به گفتمان شود. با جهاد تبیین می‌توان حرکات صحیح را منتشر کرد و به سؤالات پاسخ داد، با جهاد تبیین می‌توان ابهام‌آفرینی‌های موجود در فضای اجتماعی و مجازی را به‌نوعی مورد خدشه قرارداد و با آن مقابله کرد، پایه‌های انقلاب را مستحکم کرد و بر پایگاه مردمی و اجتماعی انقلاب اسلامی افزود و علاوه بر مقابله با جنگ نرم دشمن، برای انقلاب اسلامی تولید قدرت نرم نمود و پیوند میان جامعه ولایی با ولایت را عمیق‌تر و مستحکم‌تر نمود.

فهرست منابع

- بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مجموعه بیانات و احکام انتصابات، قابل دسترسی در نرم‌افزار حدیث ولایت.
- اداره‌ی سیاسی سپاه (۱۳۸۱)، «جریان برانداز و راهبرد براندازی خاموش در دهه سوم انقلاب اسلامی»، تهران، مرکز چاپ حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه.
- اسماعیلی، علی؛ امامی، احمد؛ جوانی، یدالله؛ سعیدی، مهدی؛ غالبی، حمزه و گرمابدری، رضا (۱۳۹۲)، «دایره المعارف فتنه ۸۸ جلد سوم، کالبدشکافی»، مؤسسه فرهنگی هنری صبح حضور امید.
- اشرافی، مرتضی (۱۳۹۴)، بررسی زمینه‌ها، علل و امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران، نشریه مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۴۰.
- اشرافی، مرتضی (۱۳۹۶)، تبیین الگوی شبکه‌سازی در انقلاب‌های مخملی با تأکید بر فتنه سال ۱۳۸۸ در ایران، نشریه مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۵۰.
- امامی، احمد؛ باقری، سیامک؛ سعیدی، مهدی و عابدینی، فرامرز (۱۳۹۲)، «دایره المعارف فتنه ۸۸ جلد اول، فتنه‌شناسی»، مؤسسه فرهنگی هنری صبح حضور امید.
- ایزدی، جهان‌بخش (۱۳۸۵)، تحلیلی بر انقلاب‌های رنگی؛ چگونگی مواجهه ایران، نشریه راهبرد توسعه، شماره ۸.
- آقا بخشی، علی و افشاری راد، مینو (۱۳۷۹)، «فرهنگ علوم سیاسی»، تهران، نشر چاپار.
- بهرامی، قدرت الله (۱۳۸۹)، واکاوی انقلاب‌های رنگین، نشریه حصون، شماره ۲۲.
- پور سعید، فرزاد (۱۳۹۰)، «انقلاب رنگی و جمهوری اسلامی ایران: تحلیل‌ها و تخمین‌ها»، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- پور سعید، فرزاد (۱۴۰۰)، امکان و امتناع انقلاب رنگی در جامعه ایرانی، نشریه مطالعات راهبردی، شماره ۳۹.
- جوانی، یدالله و جمعی از نویسندگان (۱۳۸۹)، «گذر از فتنه ۸۸ جلد اول»، معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه.
- جوانی و جمعی از نویسندگان (۱۳۹۰)، «گذر از فتنه ۸۸ جلد دوم»، معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه.

- حاضری، علی محمد و مهدوی، جعفر (۱۳۸۸)، *شبح انقلاب مخملی در ایران*، نشریه جامعه‌شناسی تاریخی، شماره ۲.
- حسینی تاش، علی و باقری چوکامی، سیامک (۱۳۸۷)، *کنکاشی در مدل شبیه‌سازی شده انقلاب مخملی در ایران*، نشریه نگرش راهبردی، شماره ۹۹.
- خسروی، محمدعلی و بیات، داوود (۱۳۸۹)، *کالبدشکافی انقلاب‌های رنگین و تأثیر آن در ایران*، نشریه مطالعات روابط بین‌الملل، شماره ۱۳.
- خرمشاد، محمدباقر و خانی، الهه (۱۳۹۱)، *تحلیل مقایسه‌ای درباره انقلاب‌های رنگی*، نشریه پژوهش‌های راهبردی سیاست، شماره ۳.
- خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۹۱)، «روش‌های تحقیق در علوم انسانی»، انتشارات یادواره کتاب.
- دهشیری، محمدرضا (۱۳۷۷)، *نظریه انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی*، نشریه حضور، شماره ۲۶.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۳۸۱)، «المفردات الفاظ قرآن»، بیروت، نشر الشامیه.
- رستمی، علی (۱۳۹۷)، «براندازی و ضد براندازی در محیط‌های نظامی»، ارتش ج.ا.ایران، انتشارات دافوس.
- رشید پور، جعفر و بهمن، شعیب (۱۳۸۸)، «انقلاب‌های رنگی و انقلاب اسلامی ایران»، مرکز اسناد انقلاب اسلامی ایران.
- سیاح، احمد (۱۳۷۱)، «فرهنگ بزرگ جامع نوین، جلد ۲»، تهران، نشر اسلام.
- شیرودی، مرتضی (۱۳۸۹)، *کاربرد مدل جنبش اجتماعی، انقلاب رنگی و انقلاب فرا رنگی در تحلیل حوادث پس از انتخابات دهم ریاست جمهوری در ایران*، نشریه معرفت، شماره ۱۵۳.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۵)، «رویکردها و طرح‌های آمریکایی درباره ایران»، تهران، انتشارات ابرار معاصر تهران.
- عبدوس، حامد و افتخاری، احمد (۱۳۹۰)، «قدرت نرم و انقلاب رنگی: انقلاب رنگی به مثابه تهدید جمهوری اسلامی ایران»، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- فکری، محمد، اینانلو، مینا و میکائیلی، جعفر (۱۳۹۲)، *امکان وقوع انقلاب رنگی در ایران*، نشریه مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۳۴.

- کلانتری، فتح‌الله (۱۳۹۶)، روش‌های اجرای جنگ هویتی علیه ج.ا.ایران و روش‌های مقابله با آن، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، شماره ۲۸.
- گروه مطالعاتی دانشکده امنیت ملی (۱۳۸۸)، «تهدید نرم و راهبردهای مقابله»، تهران، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.
- محمدی، منوچهر (۱۳۹۰)، «انقلاب اسلامی در بوته آزمون: جنگ نرم بیست‌ساله و فتنه ۸۸»، مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
- محمدی، منوچهر (۱۳۹۸)، «تحلیلی بر انقلاب اسلامی»، تهران، انتشارات امیرکبیر.
- محمدی، علیرضا، دانایی، ابوالفضل و زرگر، سیدمحمد (۱۴۰۰)، ارائه الگوی راهبردی ابعاد و مولفه‌های کلیدی عملیات روانی رسانه‌ای، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، شماره ۴۲.
- مرتضوی امامی، سید علی و جمالی، سارا (۱۳۹۶)، بررسی تطبیقی انقلاب اسلامی ایران و انقلاب نارنجی اوکراین، نشریه حقوق ملل، شماره ۲۶.
- مرتضوی امامی، سید علی، جمالی، سارا (۱۴۰۰)، تدابیر گفتمانی جمهوری اسلامی ایران در تفوق بر فتنه ۸۸، نشریه مطالعات حقوق شهروندی، شماره ۲۲.
- ملک‌لین، ایان (۱۳۸۱)، «فرهنگ علوم سیاسی آکسفورد» ترجمه حمید احمدی، تهران، نشر تهران.
- ملکوتیان، مصطفی (۱۳۸۱)، انقلاب از آغاز تا فرجام، مروری بر ویژگی‌های هفتگانه مشترک انقلاب‌ها، مجله حقوق و علوم سیاسی، شماره ۵۷.
- نائینی، علی‌محمد (۱۳۹۱)، «اصول و مبانی جنگ نرم»، تهران، نشر ساقی.
- نائینی، علی‌محمد (۱۳۸۸)، مقدمه‌ای بر روش‌شناسی انقلاب‌های رنگی، نشریه مطالعات عملیات روانی، شماره ۲۲.

References

Ring, N. Jepson, R. & Ritchie, K. (2011). Methods of synthesizing qualitative research studies for health technology assessment. *International Journal of Technology Assessment in Health Care*, 27(4), 384-390.

Sandelowski, M. & Barroso, J. (2006). *Handbook for synthesizing qualitative research*. springer publishing company.

WWW.Khamenei.ir

COPYRIGHTS

2025 by the authors. Published by The National Defense University. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>